

Öğrencilerde İstenmeyen Davranışlar ve Bu Davranışları Engelleme Yaklaşımları

(Undesirable Student Behaviors and Approaches to Prevention)

Esmâ DUYMAZ¹, Turgut AKDOĞAN², Emrah TUNCER³

Makale Geçmişi

ÖZ

Article History

Alındı/Received:

19/04/2023

Kabul edildi/Accepted:

27/06/2023

Article Type:

Araştırma Makalesi
Research Article

DOI:

10.48174/buaad.1284757

Bu çalışmada ortaokullarda çalışan branş öğretmenlerinin okullarda karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışları engellemede kullandıkları yaklaşımlar öğretmen görüşlerine göre incelenmektedir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımlarından olgu bilim desenine göre yürütülmüştür. Çalışma grubunu; Konya ili Selçuklu ve Karatay ilçelerinde 4 farklı ortaokulda görev yapan 10 farklı branş öğretmeni oluşturmuştur. Görüşmelerde verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler 2020 yılı şubat ayında toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler kod ve temalara ayrıştırılarak içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre en çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları; “konuşmak, arkadaşına sözle sataşmak veya onu fiziksel temas ile rahatsız etmek, derste ders dışı işlerle meşgul olmak, ders dışı soru sormak, derste yer değiştirmek ve derse hazırlıksız gelmek” olarak tespit edilmiştir. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları yöntemler ise; “sözlü uyarıda bulunmak, etkinlik kullanmak, yer değiştirmek, görmezden gelmek, ailelerden yardım almak, öğrenciyle birebir konuşmak, ses tonunu yükseltmek, sorumluluk vermek ve ödül-ceza sistemini kullanmak” şeklinde tespit edilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının branş bazında farklılık gösterdiği görülmüştür. Buna göre Matematik, Türkçe, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler gibi derslerde istenmeyen davranışlar daha fazla görülürken; Beden Eğitimi, Müzik gibi derslerde daha az gözlenmiştir. Araştırma bulgularına göre istenmeyen davranışlar daha çok sınıf ortamında gözlenmektedir. Araştırmada istenmeyen davranışların branş bazında farklılaşabileceği ve sınıf içinde yaygın olarak gözlenebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ortaokul, istenmeyen öğrenci davranışı, istenmeyen davranış yönetimi

© 2023 BUAAD-BIJAR. Tüm hakları saklıdır.

Kaynak gösterme / To cite this article:

Duymaz, E., Akdoğan, T., & Tuncer, E. (2023). Öğrencilerde istenmeyen davranışlar ve bu davranışları engelleme yaklaşımları. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 17-35. 10.48174/buaad.1284757

Summary

The purpose of this study is to examine the undesirable student behavior that branch teachers working in secondary schools encounter and the approaches they use to prevent this behavior, according to the teachers' opinions. Phenomenology, one of the qualitative research approaches, was used to conduct the research. The study group consisted of 10 teachers from 4 secondary schools in Selçuklu and Karatay districts of Konya. A semi-structured interview form was used to collect the data in the interviews. The interviews were conducted in February 2020. The data obtained from the interviews were divided into codes and themes and were analyzed by means of content analysis. According to the research findings, the most common undesirable student behaviors are 'talking, verbally teasing or physically disturbing a friend, engaging in extracurricular activities in class, asking extracurricular questions, changing places in class and coming to class unprepared'. The methods that teachers use to deal with unwanted student behavior have been identified as "verbal warning, use of activities, changing places, ignoring, getting help from families, talking to the student one on one, raising the tone of voice, giving responsibility and using the reward-punishment system".

¹ MEB, Ahmet Perihan Demirok İlkokulu: Konya, esdymz@hotmail.com, Orcid: 0009-0007-1581-1542

² MEB, Ahmet Perihan Demirok İlkokulu: Konya, turgutakdogan@protonmail.com, Orcid:0009-0007-1636-7404

³ MEB, Ahmet Perihan Demirok İlkokulu: Konya, emrahtuncer0742@gmail.com, Orcid:0009-0004-7947-1266

The study found that the undesirable student behaviors encountered by teachers differed according to branch. According to the teachers' opinions, undesirable attitudes were more common in subjects such as maths, Turkish and natural sciences, and less common in subjects such as physical education and music. According to the research findings, undesirable attitudes are mostly observed in the classroom environment. It was concluded that undesirable behaviors can differ according to the branch and can be widely observed in the classroom.

Keywords: secondary school, undesirable behavior of students, intervention management of undesirable behavior

Giriş

Her alanda hızlı gelişmelerin yaşandığı günümüzde toplumlar; öğrenmeye açık, gelişmelere uyum sağlayabilen, çeşitli açılardan donanımlı, nitelikli insanlara ihtiyaç duymaktadır. Toplumlar bu eğitilmiş insan kaynağını iyi bir eğitim sistemiyle elde edebilmektedir. Günümüzde eğitim sisteminde halen kabul gören en işlevsel organın okullar olduğu ifade edilmektedir (Çelik, 2003). Okullarda hedeflenen amaçların gerçekleştiği yerler ise genellikle sınıflardır (Arabacı, 2005). Eğitimin başlangıç noktası olan okullar ve daha küçük birim olan sınıf içerisinde söz konusu hedeflerin elde edilmesi için tüm bileşenlerin birbirleri ile olumlu ilişki içerisinde olması ve birbirlerinin tamamlayıcısı olacak şekilde düzenlenmiş olması gerekmektedir (Terzi, 2002). Eğitimdeki amaçların öğrencilere kazandırılması, okulun nitelikli bir öğrenme ortamına dönüştürülerek okul idaresi tarafından sürecin devam ettirilmesi ve sınıf içerisinde de öğretmenin etkili bir sınıf yönetimini gerçekleştirmesi ile mümkün olabilmektedir (Sarpkaya, 2010). Bunun için öğretmenin sınıf yönetimi açısından bazı beceri ve yeterliklere sahip olması beklenmektedir. Örneğin; bir öğretmen grup etkileşimini oluşturmalı ve öğrencileri harekete geçirebilmeli, sınıf yönetimi açısından belirli prensipleri takip etmeli, öğrenmeye uygun olumlu bir atmosfer oluşturmalı, öğretimi planlayarak hayata geçirebilmeli ve istenmeyen davranışları yönetebilmelidir (Küçükahmet, 2015; Sarpkaya, 2010). Söz konusu beceriler içerisinde istenmeyen davranışları yönetmek belki de eğitim-öğretim sürecinin istenilen düzeyde yürütülebilmesi için gerekli olan en temel becerilerden biridir. Çünkü istenmeyen davranışlar, eğitim sürecini bozarak hedeflenen kazanımlara ulaşmayı zorlaştırmakta ve zamanın verimli kullanılmasını engelleyebilmektedir (Başar, 2016).

İstenmeyen davranışlar hem sınıf içinde hem de sınıf dışında okulun diğer alanlarında ortaya çıkabilen, eğitim hedeflerine ulaşmayı zorlaştıran, öğrenme süreçlerini kesintiye uğratan, öğretimin etkililiğini kısıtlayan, okulun tüm bileşenlerine ve diğer öğrencilere fiziksel, sosyal ve akademik olarak zarar verebilen davranışlar olarak ifade edilmektedir (Tertemiz, 2003). Sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları genellikle; argo sözler kullanma ya da küfretme, dikkat dağıtmak için şımarıklık yapma, yalan söyleme, gürültü yapma, garip sesler çıkarma, ders işlenirken sıradan kalkıp sınıf ortamında gezme, arkadaşlarını rahatsız etme, dersleri umursamama şeklinde görülebilir. Bunlara ek olarak ders çalışmama ve derse hazırlıksız gelme, sınavlarda kopya çekme, derse geç gelme, dersten kaçma ya da erken çıkma, sigara içme, hırsızlık yapma, izinsiz sınıfa girme

ya da sınıftan çıkma, öğretmene saygısızlıkta bulunma, arkadaşlarına el şakası yapma, okulun eşyalarına zarar verme, arkadaşlarına lakap takma da istenmeyen davranışlara örnek olarak verilebilir (Aymaz, 2018; Oymak, 2018). Sınıfta ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarının birtakım sebepleri bulunmaktadır. İstenmeyen davranışları engellemek, davranışların temelinde ne olduğunu anlamayı gerektirir. Çünkü bir sorunun gerçek sebebi bulunarak düzeltilmediği sürece bu sorun devam edecektir (Şentürk, 2010). Bu davranışların sınıfı oluşturan unsurların birbiriyle etkileşiminden kaynaklandığı öne sürülmektedir (Özer ve Bozanoğlu, 2016). Alan yazında istenmeyen öğrenci davranışlara sebep olarak; okul ortamından kaynaklanan nedenler (Akçadağ, 2012), aileden kaynaklanan nedenler (Erden, 2008; Yiğit, 2010), öğretmenden kaynaklanan nedenler (Saritaş, 2000; Yiğit, 2010), öğrencilerden kaynaklanan nedenler (Dağlı ve Baysal, 2011; Burden, 1995; Cangelosi, 2016), kitle iletişim araçlarından kaynaklanan nedenler (Çalışkan Ülkü ve Demir, 2013; Gündoğdu, 2013), akran ve arkadaştan kaynaklanan nedenler (Armağan, 2010; Erden, 2008), eğitim ve öğretim programından kaynaklanan nedenler (Akçadağ, 2012) gösterilmektedir.

İstenmeyen davranış; sınıfın duygusal boyutunu bozup, davranışı sergileyen öğrenci gibi diğer bütün öğrencilerin öğrenimini engelleyebilmekte ve sınıfta huzursuz bir ortam oluşturmaktadır. Bu tür davranışlar öğretmeni ve muhatapları gerginleştirmekle beraber fiziksel ve maddi zararların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Saritaş, 2000). İlgili alan yazında istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini, sonuçlarını inceleyen ve söz konusu davranışlara çözüm önerileri getirmeyi amaçlayan araştırmalar bulunmaktadır.

Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Sınıf yönetiminin etkililiği, öğretmenin sınıf yönetimi alanında gerekli bilgi ve becerilere sahip olması ile bağlantılı görülmektedir (Tertemiz, 2003). Öğretmen, bu sınıf yönetimi alanında, zamanında etkili kararlar verip bunları hayata geçirebiliyorsa sınıf yönetiminde istenen seviyeye geldiği söylenebilmektedir. Sınıf yönetiminin temel amacı öncelikle sınıfta motivasyonu arttıracak sağlıklı bir ortam oluşturmak daha sonra ise öğrencilerde sorumluluk bilinci geliştirerek, onlara davranışlarında öz-düzenleme becerilerini kazandırmaktır (Karip, 2002). Ancak her sınıf kendine ait özellikler de barındırmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin disiplin modellerini bilmeleri ve kendi şartlarına uygun bir disiplin anlayışına sahip olmaları gereklidir (Tertemiz, 2003). Alan yazında sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye dönük disiplin modelleri; Skinner'ın Davranış Değişikliği Modeli (Sharpley, 1985), Canter Modeli (Çelik, 2003), Glasser Modeli: Gerçekçi Terapi (Burden, 1995; Çelik, 2003), Kounin Modeli (Kounin, 1977), Etkili Öğretmenlik Eğitimi Modeli (Celep, 2004), Dreikurs Modeli (Dreikurs, 1982) 'dir. Sınıf yönetiminde ayrıca öğretmenlerin sınıf ortamında kullandıkları dört farklı sınıf yönetimi modeli bulunmaktadır (Gündüz, 2011).

Bunlar:Tepkisel Model (Kuykendall, 1996), Önleyici Model (Başar, 2016), Gelişimsel Model (Yüksel, 2013, Demirtaş, 2009) ve Bütünsel Model'dir (Yüksel, 2013).

Alan yazında söz konusu model ve stratejilerden hareketle sınıfta istenmeyen davranışları yönetme konusunda birtakım araştırmaların yürütüldüğü görülmektedir. Bunlar; istenmeyen davranışa neden olan sorunu anlamak (Başar, 2016), istenmeyen davranışı görmezden gelmek (Aydın, 2017; Akçadağ, 2012; Korkmaz, 2009), öğrenciyi uyarmak (Korkmaz, 2009; Yüksel, 2013), öğrenciyi sorumluluk vermek (Başar, 2016), fiziksel yakınlık ve dokunma (Erden, 2008; Öztürk, 2007), öğrenciyle konuşmak (Başar, 2016; Tertemiz, 2003), soru sormak (Erden, 2008), yerini değiştirmek (Çelik, 2003), okul yönetimi, rehber öğretmen ve aileyle iletişim kurmak (Başar, 2016), ödül ve ceza sistemini kullanmak (Aydın, 2017; Lemlech, 1998, Erden, 2008) şeklinde özetlenebilir.

İlgili alan yazında yer alan araştırmaların genellikle tek bir branş öğretmeni, sınıf öğretmeni veya okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen davranışları ve müdahale yaklaşımlarını incelediği görülmektedir. Bu araştırmada farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin bir arada bulunduğu bir çalışma grubu ile araştırmanın yürütülmesi hedeflenmiştir. Bu yönüyle bu araştırmanın ilgili alan yazındaki boşluğu doldurmayı amaçladığı söylenebilir.

Amaç

Araştırmanın amacı, ortaokullarda çalışan branş öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemek ve öğretmenlerin bu davranışları yönetmek için kullandıkları yaklaşımları tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
2. Öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları hangi durumlarda ve ortamlarda ortaya çıkmaktadır?
3. Öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları yaklaşımlar nelerdir?
4. Öğretmenlerin kullandıkları yaklaşımlara karşı öğrencilerin verdikleri tepkiler nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma; ortaokullarda çalışan branş öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını ve bu davranışlara karşı öğretmenlerin kullandıkları yaklaşımları ortaya çıkarmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni ile desenlenmiştir. Olgu bilim deseni, araştırmacının gerçek hayattaki olayları, durumları veya bireyleri doğal ortamlarında gözlemlemesini içerir (Creswell, 2021). Başka bir deyişle araştırmacı olguyu yaşayan kişilerden veri toplayarak araştırmasını yürütür. Araştırmacı bu süreçte bireylerin araştırılmak istenen olguyu nasıl anladıklarını

ve nasıl deneyimlediklerini araştırarak bireyler arasındaki ortak noktaları belirlemeyi amaçlar (Swanborn, 2010).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Konya ili, Karatay ve Selçuklu ilçeleri sınırları içerisinde yer alan, MEB'e bağlı 4 farklı ortaokulda görev yapan 10 öğretmenden oluşmaktadır. Görüşme yapılan okullar amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Çalışma grubuna katılan öğretmenler farklı branşlardan, yaş gruplarından, cinsiyetten maksimum çeşitlilik örnekleme ile seçilmiştir.

Tablo 1

Katılımcı Bilgileri

Demografik Değişken	Değer	f	%	
Cinsiyet	Kadın	5	50	
	Erkek	5	50	
Yaş	30-40	7	70	
	41-50	3	30	
Mesleki Deneyim	0-5	1	10	
	6-10	1	10	
	11-20	7	70	
	21 ve üzeri	1	10	
Branş*	Ö1	Türkçe	1	10
	Ö2	Matematik	1	10
	Ö3	Fen Bilimleri	1	10
	Ö4	Sosyal Bilgiler	1	10
	Ö5	İngilizce	1	10
	Ö6	Bilişim Teknolojileri	1	10
	Ö7	Beden Eğitimi	1	10
	Ö8	Müzik	1	10
	Ö9	Görsel Sanatlar	1	10
	Ö10	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1	10
		<i>Toplam</i>	10	100

Not: Her bir katılımcı Ö1, Ö2, şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmaya 10 farklı branştan 1'er öğretmen katılmıştır. Katılımcıların yarısının kadın, yarısının ise erkek branş öğretmenlerinden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu 30-40 yaş aralığında (n=7, %70) yer almaktadır. Mesleki kıdem bakımından ise katılımcıların önemli bir kısmının 11 yıl ve üzeri deneyime sahip olduğu görülmektedir (n=7, %70).

Veri Toplama Araçları

Verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun ilk bölümünde cinsiyet, yaş, kıdem ve branş bilgilerinden oluşan demografik sorular yer almıştır. İkinci bölümde ise 4 farklı araştırma sorusuna yanıt aramak için toplamda 8 soruya yer verilmiştir. Veriler katılımcı izinleri alınarak ses kayıt cihazı yardımı ile 2019-2020 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısının başında (Şubat-2020) toplanmıştır. Görüşmelere geçmeden önce araştırma konusu ile ilgili olarak katılımcılar bilgilendirilmiştir. Katılımcılara ilişkin veriler kayıt edilirken her bir katılımcı Ö1, Ö2,... şeklinde kodlanmıştır.

Genelleme ve Aktarılabilirlik

Araştırma, olgu bilim çalışmasında izlenmesi gereken aşamalar göz önünde bulundurularak yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak için hazırlanan görüşme formu öncelikle uzman görüşüne sunulmuş ve geri bildirimler doğrultusunda görüşme formu güncellenmiştir. Çalışma grubu ile yapılacak görüşme öncesi, araştırmaya dâhil olmayan iki öğretmen ile bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Söz konusu uygulamada soruların anlaşılır ve açık olduğu görülmüştür. Daha sonra ilgili katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubundan elde edilen veriler katılımcılar ile birlikte tekrar incelenmiş ve teyit ettirilmiştir. Elde edilen veriler ilk iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kod ve temalara ayrıştırılmıştır. Kodlayıcılar arası uyum yüzdesinin güvenilirlik hesaplaması için “Güvenirlilik=Görüş Birliği/(Görüş birliği + Görüş Ayrılığı)” formülü kullanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Uyum yüzdesi %84 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın güvenilir aralıkta olduğu tespit edilmiştir (Miles ve Huberman, 1994). Daha sonra kodlayıcılar arasında ortaya çıkan görüş ayrılıklarının giderilmesi için müzakere süreci başlatılmış ve her bir kod uygun kategoriler altına yerleştirilmiştir.

Bulgular

Bulgular araştırma sorularına göre sırayla sunulmuştur. Buna göre ilk olarak öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

1.Öğretmenlerin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Bulgular

Tablo 2’ye göre katılımcıların en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; söz almadan konuşmak, arkadaşına sözle veya fiziksel olarak sataşmak, derste başka şeylerle uğraşmak, gereksiz yere soru sormak, derste sürekli yer değiştirmek ve derse hazırlıksız gelmektir.

Tablo 2

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Bulgular

Kategori	Temalar	Katılımcılar	f	%
Sınıfta İstenmeyen Davranışlar	Söz almadan ya da kendi aralarında konuşmak	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9	7	33
	Arkadaşına sözle veya fiziksel olarak sataşmak	Ö1, Ö2, Ö3, Ö9, Ö10	5	19
	Derste ders dışı işlerle meşgul olmak	Ö2, Ö3, Ö5	3	14
	Ders dışı soru sormak	Ö1, Ö4, Ö8	3	14
	Derste yer değiştirmek	Ö2, Ö8	2	10
	Sınıfta gezinmek	Ö4, Ö9	2	10
<i>Toplam</i>			22	100

Katılımcıların 7'si sınıfta en çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışının “söz almadan ya da kendi aralarında konuşmak” olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin genellikle bu yönde konuşma eğiliminde oldukları ifade edilmektedir.

Konuyla ilgili katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Ders esnasında söz almadan konuşmaları en çok dikkatimi çeken davranış bozukluğudur.”
(Ö1)

“Derste sürekli konuşmaları en sık gözlemlediğim davranış bozukluğudur.” (Ö2)

“Yanımdaki arkadaşıyla konuşması,yanımdaki arkadaş yetersiz olursa önündekine ya da arkasındakine dönmeye çalışması.” (Ö3)

“Sıklıkla kendi aralarında konuşmaları.” (Ö4)

“Kendi aralarında dersle alakasız konuşmaları en sık gördüğüm davranış bozukluğu” (Ö6)

“Söz almadan hep bir ağızdan konuşmaları” (Ö8)

“Birbirleriyle konuşmaları” (Ö9)

Katılımcıların 5'i karşılaşılan istenmeyen davranışın “Arkadaşına sözle veya fiziksel olarak sataşmak” olduğunu söylemiştir. Bu konu ile ilgili görüşler şu şekilde belirtilmiştir:

“Arkadaşlarına lakap takmaları ve baskıda bulunmaları fark ettiğim olumsuz davranışlardan”
(Ö1)

“Arkadaşlarını rahatsız edip onların ders dinlemelerine engel olabiliyorlar.” (Ö2)

“Bazıları sadece kendisini değil etrafındakileri de rahatsız ediyor.” (Ö3)

“Arkadaşını söz ve hareketle rahatsız etmeleri en belirgin olumsuz davranışlardan bence.”
(Ö9)

“Öğrencinin okuma isteği olmadığı halde sınıfta bulunması ve sürekli sınıfta diğer öğrencileri davranışlarıyla ve sözleriyle etkilemesi.” (Ö10)

Katılımcıların 3’ü karşılaşılan istenmeyen davranışın “derste ders dışı işlerle meşgul olmak” olduğunu söylemiştir. Bu konuyla ilgili görüşler şu şekilde belirtilmiştir:

“Derste başka şeylerle ilgileniyorlar.” (Ö2)

“Ders dinlememek.” (Ö3)

“Ders dışı etkinlikte bulunmaları fark ettiğim davranış bozukluklarından. Ayrıca ders dışı konular ile ilgilenerek konsantrasyonlarını da bozuyorlar.” (Ö5)

Katılımcıların 3’ü istenmeyen davranışın “ders dışı soru sormak” olduğunu söylemiştir. Bu konu ile ilgili görüşler şöyledir:

“Klasik cevabını bildikleri sorular sormaları.” (Ö1)

“5. sınıfların bir kısmının ilkokuldan kalma alışkanlıklarını devam ettirerek yazısının güzel olup olmadığını göstermek için sürekli hareket halinde olmaları.” (Ö4)

“Önemsiz gelişigüzel sorular sormaları.” (Ö8)

Katılımcıların 2’si istenmeyen davranışın “derste yer değiştirmek” olduğunu söylemiştir. Bu konu ile ilgili görüşler şöyle belirtilmiştir:

“Sürekli yer değiştirmeleri ile mücadele etmek zorunda kalıyorum” (Ö2)

“Yer değiştirme ders esnasında oluyor, bu izinli ya da izinsiz şekilde gerçekleşebiliyor.” (Ö8)

Katılımcıların 2’si istenmeyen davranışın “sınıfta gezinmek” olduğunu söylemiştir. Bu konu ile ilgili görüşler şöyle belirtilmiştir:

“Sınıf içinde gezinmeleri.” (Ö4)

“Sınıfta dolaşmak.” (Ö9)

2.Öğretmenlerin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Hangi Durumlarda ve Ortamlarda Ortaya Çıktığına Yönelik Bulgular

Bu bölümde ikinci araştırma sorusu olan “öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları hangi durumlarda ve ortamlarda ortaya çıkmaktadır” a yönelik araştırma bulgularına yer verilmektedir.

Tablo 3

İstenmeyen Davranışların Hangi Durumlarda ve Ortamlarda Ortaya Çıktığına Yönelik Bulgular

Kategori	Temalar	Katılımcılar	f	%
Davranışların Ortaya Çıktığı Durum ve Ortamlar	Dersin Başında	Ö8, Ö9, Ö10	3	21
	Öğrencinin ilgisi ve beklentisi olmadığı	Ö2, Ö3, Ö5	3	21
	Öğrenci derse hazırlıksız geldiğinde	Ö1, Ö9	2	14
	Sınıfın fiziki durumu uygun olmadığı	Ö2, Ö6	2	14
	Öğrenci arkadaşlarıyla tartıştığı	Ö1, Ö7	2	14
	Öğretmen yumuşak davrandığında	Ö2, Ö8	2	14
<i>Toplam</i>			10	100

Tablo 3'te katılımcıların verdikleri cevaplara göre istenmeyen davranışların en çok; dersin başında, öğrencinin ilgisi ve beklentisi olmadığı, öğrenci derse hazırlıksız geldiğinde, sınıfın fiziki durumu uygun olmadığı, öğrenci arkadaşlarıyla kavga ettiğinde ve öğretmen fazla yumuşak davrandığında ortaya çıktığı ortaya görülmüştür.

Katılımcıların 3'ü istenmeyen davranışın "dersin başında" ortaya çıktığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

"Genelde dersin başlangıcında istenmeyen davranış gösterebiliyorlar." (Ö8)

"Genelde dersin ilk 5-10 dk' sında tam yoklama yapılırken ortaya çıkıyor." (Ö9)

"Sınıfa girdiğimiz anda öğretmenlerimizin hemen yoklamayı yapıp derse geçmesi ve öğrencileri derse çekmeleri 10-15 dk sürüyor, bu arada haylaz olan öğrencilerimiz sınıfta hem konuşarak hem de diğer arkadaşlarını rahatsız ederek dersin başlamasına engel olmaktadır." (Ö10)

Katılımcıların 3'ü istenmeyen davranışın "öğrencinin ilgisi ve beklentisi olmadığı zaman" ortaya çıktığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

"Öğrencinin derse ilgisi olmadığı durumda istenmeyen davranış ortaya çıkıyor." (Ö2)

"8. sınıf öğrencilerinde ya çok hedefine odaklı olan öğrenci vardır ya da tam tersi hiçbir şekilde gelecekle ilgisi beklentisi olmayan çocuklardır. Zaten beklentisi olmayan çocuklar genellikle istenmeyen davranışlar sergileyebiliyor, bunlar derse ilgisiz oldukları için bu tür tutum ve davranışlarda bulunabiliyorlar." (Ö3)

"Genellikle öğrencinin ilgisini yakalayamadığımız zamanlarda ortaya çıkıyor." (Ö5)

Katılımcıların 2'si istenmeyen davranışın "öğrenci derse hazırlıksız geldiğinde" ortaya çıktığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Çocuk derse hazırlıksız gelmişse eğer o derse çalışmadan, ön hazırlık yapmadan gelmişse derse katılım konusunda daha tereddütlü oluyor. Çünkü bilmediğini düşünerek sadece oturuyor ama yine de derse dahil etmeye çalışıyorum.” (Ö1)

“Dersle alakalı hazırlıksız gelerek, araç gereç getirilmediği zaman ortaya çıkıyor.” (Ö9)

Katılımcıların 2’si istenmeyen davranışın “sınıfın fiziki durumu uygun olmadığı” ortaya çıktığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Sınıfın fiziksel durumu uygun olmadığı (kalabalık sınıflar gibi).” (Ö2)

“Bizim için ortak tek problem var; eğer her bir öğrenciye bir bilgisayar düşmüyorsa ister istemez ders esnasında dikkati dağılıyor ve sıkılıyor. Sıkıldığı için de etrafına zarar veriyor, başka şeylerle ilgilenmeye başlıyor ya da yanındakiyle konuşmaya başlıyor.” (Ö6)

Katılımcıların 2’si istenmeyen davranışın “öğrenci arkadaşlarıyla tartıştığında” ortaya çıktığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Arkadaşlarıyla kavga ettiklerinde daha çok ortaya çıkıyor; arkadaşlarına sinirlendikleri zaman onların canını acıtmak için daha çok olumsuz davranış sergiliyor.” (Ö1)

“Genelde çocuklar oyun oynarken oyunla alakalı bazı küçük anlaşmazlıklar olur.” (Ö7)

Katılımcıların 2’si istenmeyen davranışın “öğrenci yumuşak davrandığında” ortaya çıktığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Öğretmenin fazla yumuşak ve umursamaz olduğu durumlarda.” (Ö2)

“Öğrenciler hafif güler yüzlü davrandığım zaman maalesef biraz değişiyor.” (Ö8)

3.Öğretmenlerin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullandıkları Yaklaşımlara Yönelik Bulgular

Bu bölümde üçüncü araştırma sorusunda belirtilen “öğretmenlerin karşılaştıkları öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları yaklaşımlar” sorusuna yönelik araştırma bulgularına yer verilmektedir.

Tablo 4

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Yaklaşımlara Yönelik Bulgular

Kategori	Temalar	Katılımcılar	f	%
Kullanılan Yaklaşım	Sözlü Uyarı	Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10	6	19
	Farklı Etkinlik ve Teknik Kullanmak	Ö1, Ö4, Ö6, Ö8	4	13
	Yer Değiştirmek	Ö2, Ö4, Ö9	3	9
	Görmezden Gelmek	Ö1, Ö2, Ö9	3	9
	Aileden Yardım Almak	Ö1, Ö9	2	6
	Öğrenciyle Konuşmak	Ö2, Ö9	2	6
	Ses Tonunu Yükseltmek	Ö4, Ö10	2	6
	Sorumluluk Vermek	Ö2, Ö9	2	6
	Ödüllendirme	Ö4, Ö5	2	6
<i>Toplam</i>			32	100

Tablo 4’te katılımcıların verdikleri cevaplara göre en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları yöntemler; sözlü uyarı yapmak, farklı etkinlik ve teknikler kullanmak, yer değiştirmek, görmezden gelmek, ailelerden yardım almak, öğrenciyle birebir konuşmak, ses tonunu yükseltmek, sorumluluk vermek ve ödüllendirmedir.

Katılımcıların 6’sı karşılaşılan istenmeyen davranışına karşı “sözlü uyarı” yöntemini kullandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Uygun bir dille uyarlamak.” (Ö2)

“Sözlü uyarıyorum.” (Ö3)

“Eşyalara zarar vermemesi, temiz tutmaması ve yanındakiyle konuşmaması konularında uyardımaya çalışıyorum çocukları.” (Ö6)

“Beden eğitimi dersi öğrenciler için çok önemli olduğu için anlaşılmayan ve olumsuzluk durumunda dersi sınıfta işlerim diye öğrencilere küçük bir uyarıda bulunuyorum.” (Ö7)

“Uygun bir dille uyarıyorum.” (Ö9)

“Önce sözlü uyarı yapıyoruz dönem başında, öğrencilerin hangi davranışlara uyması gerektiğini söylüyoruz.” (Ö10)

Katılımcıların 4’ü karşılaşılan istenmeyen davranışına karşı “farklı etkinlik ve teknik kullanmak” yöntemini kullandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Kitap okumayı sevmeyen öğrenciler için kitap okumayı sevdirmek için farklı etkinlikler yapıyoruz.” (Ö1)

“Derste teknolojiyi kullanmaya çalışıyorum, ebayı kullanıyorum. Öğrencilerin dikkatini daha çok derse çekmek için ebadaki derslerimizle alakalı videoları ve görselleri açıyorum.” (Ö4)

“Yeni etkinlik vermeye çalışıyorum.” (Ö6)

“Genelde farklı enstrümanlarla çalışıyorum o baya etkili oluyor. Dikkatlerini çekiyorum bir şekilde, farklı etkinlik yapıyorum, farklı müzik oyunları da uygulayabiliyorum (Ö8)

Katılımcıların 3’ü karşılaşılan istenmeyen davranışına karşı “yer değiştirmek” yöntemini kullandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Oturduğu yeri değiştirmek.” (Ö2)

“Sözlü uyarıdan sonra değişiklik olmazsa bu sefer yer değiştirmeye, sıra değiştirmeye gidiyorum.” (Ö4)

“Yerini değiştiriyorum.” (Ö9)

Katılımcıların 3’ü karşılaşılan istenmeyen davranışa karşı “görmezden gelmek” yöntemini kullandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Söz almadan konuşan öğrencileri görmezden gelerek bunu fark ettiğimi göstermeye çalışıyorum.” (Ö1)

“Görmezden gelmek.” (Ö2)

“Önce görmezden geliyorum.” (Ö9)

Katılımcıların 2’si karşılaşılan istenmeyen davranışa karşı “aileden yardım almak” yöntemini kullandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Kitap okuma saatlerimiz var ben de kitap okuyarak onlara göstermeye çalışıyorum. Bu konuda ailelerden yardım istiyoruz.” (Ö1)

“Ailesine haber veriyorum.” (Ö9)

Katılımcıların 2’si karşılaşılan istenmeyen davranışa karşı “öğrenciyle konuşmak” yöntemini kullandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Ders sonrasında birebir konuşmak.” (Ö2)

“Dersten sonra konuşuyorum.” (Ö9)

Katılımcıların 2'si karşılaşılan istenmeyen davranışa karşı “ses tonunu yükseltme” yöntemini kullandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Öğrenciler öğretmenin ses tonlamasından işte hareketlerinden zaman içerisinde öğretmenin ne demek istediğini de anlıyorlar. 5. sınıftaki bir öğrencinin sesimi yükselttiğim zamanlar tepkisi genellikle korku. Korkarak derse dikkatini veriyor.” (Ö4)

“Gürültünün fazla olduğu ortamlarda sesimizi yükselterek sesimizin bütün öğrenciler tarafından duyulmasını sağlıyoruz.” (Ö10)

Katılımcıların 2'si karşılaşılan istenmeyen davranışa karşı “sorumluluk vermek” yöntemini kullandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Dersle hiçbir şekilde ilgisi olmayan bir öğrenci ise sorumluluk vererek ilgisini oraya çekmek.” (Ö2)

“Sorumluluk veriyorum.” (Ö9)

Katılımcıların 2'si karşılaşılan istenmeyen davranışa karşı “ödüllendirme” yöntemini kullandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Ödül metodu uyguluyorum. Ufak tefek kantinden bir bisküvi ya da tost almak gibi çeşitli ödül metodları uyguluyorum.” (Ö4).

“Öğrencinin yaş aralığına göre değişiyor. Mesela 5. sınıf öğrencilerinde olumlu ödüllendirme genellikle işe yarıyor. Dersi onlara sevimli göstermek ve ölçülebilir davranış değişikliklerini daha geniş bir ayrıçta tutmak işe yarayabiliyor. 5. sınıflarda bir çikolata ödül olurken 8. sınıflarda güzel ve komik bir fıkra ödüllendirici olabiliyor.” (Ö5)

4. Öğretmenlerin Kullandıkları Yaklaşımlara Karşı Öğrencilerin Verdikleri Tepkilere Yönelik Bulgular

Bu bölümde dördüncü araştırma sorusunda belirtilen “öğretmenlerin kullandıkları yaklaşımlara karşı öğrencilerin verdikleri tepkiler” e yönelik araştırma bulgularına yer verilmektedir.

Tablo 5'te katılımcıların verdikleri cevaplara göre karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları yöntemlere öğrencilerin verdiği tepkilerin; öğrenciden öğrenciye farklılık gösterdiğini, olumlu sonuçlandığını ya da olumsuz davranışın önce durup sonra yeniden başladığını söylemiştir.

Tablo 5

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Yaklaşımlara Öğrencilerin Verdikleri Tepkilere Yönelik Bulgular

Kategori	Temalar	Katılımcılar	f	%
Öğrencilerin Verdiği Tepki	Öğrenciden Öğrenciye Farklılık Gösteriyor	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö9	5	46
	Olumlu Sonuçlanıyor	Ö1, Ö6, Ö7, Ö8	4	36
	Olumsuz Davranış Önce Duruyor Sonra Yeniden Başlıyor	Ö9, Ö10	2	18
<i>Toplam</i>			11	100

Katılımcıların 5’i tepkilerin öğrenciden öğrenciye farklılık gösterdiğini söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Öğrenciden öğrenciye tepkiler değişmektedir. Sorumluluğunu bilen bilinçli öğrencide görmezden gelmek ya da sadece bir bakış yeterken bazısında davranışlar daha da fazlalaşmakta en son veli ve okul yönetimiyle görüşmeye kadar gitmektedir.” (Ö2)

“Aslında her türlü tepkilerle karşılaşabiliyorum. Ergenlik çağındaki çocuklar olduğu için çok uç noktalarda tepkiler de olabiliyor maalesef. Genellikle uyumlu olan çocuk zaten o anda dikkati dağılmışsa ve sadece konuşmuşsa benim sözlü uyarım bile yeterli oluyor ama bazı çocuklar daha da hırçın davranabiliyor.” (Ö3)

“Sınıflara göre değişiyor. Mesela 5. sınıftaki bir öğrencinin sesimi yükselttiğim zamanlar tepkisi genellikle korku, korkarak derse dikkatini veriyor. Ama 8. sınıfların ‘İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük’ derslerine giriyorum. Onlarda genellikle bu durum daha çok karşılık verme noktasına gidiyor.” (Ö4)

“Eğer öğrencinin temelden getirdiği öğrenme sıkıntısı yoksa; öğretmen, öğrenci, veli ve okul işbirliği ile çözüme ulaşmak mümkün olabilir. Ancak çocuğun ilgisini 8. sınıfta çekmek 5. sınıflara göre daha zordur. Çünkü onların ilgi alanı daha geniştir ve yasaklara karşı meraklılardır.” (Ö5)

“Tabi her öğrencide değişiyor. Daha fazla uyarı bekleyen öğrenci tekrar tekrar uyarılma bekliyor çünkü. Bazı öğrenciler ise ilk söylediğimizde davranışı kesiyor.” (Ö9)

Katılımcıların 4’ü öğrencinin davranışının olumlu olarak sonuçlandığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Olumlu sonuç aldığımı düşünüyorum.” (Ö1)

“Genelde öğrenci kendine çeki düzen veriyor yani yapmamaya çalışıyor.” (Ö6)

“Sonuç olarak beden eğitimi dersi olduğu için çocukların sınıfta dersi işlemek gibi bir algısı zor oluyor ve hemen olumsuz davranış ortadan kalkar ve sorunumuzu çözeriz.” (Ö7)

“Genelde olumlu sonuçlanıyor.” (Ö8)

Katılımcıların 2’si olumsuz davranışın bir süre söndüğünü sonra tekrar başladığını söylemiştir. Konuyla ilgili öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Önce davranış duruyor belli bir süre sonra ise tekrar uyarılma, kontrol edilme ihtiyacı duyuyor çocuk.” (Ö9)

“Genelde öğrencilerimizin bizim uyarılarımızdan sonra ilk 5 dk. sessiz oldukları gözlemleniyor, lakin daha sonra öğrenci yine alışkanlığı üzerine konuşmaya, arkadaşlarını rahatsız etmeye, önündeki sıra veya arkadaki sıra ya da yandaki sıradaki arkadaşıyla şakalaşarak ya da sözlü onları yaramazlık yapmaları için tekrar sesini yükseltiyor. İlk 5 dk tepki azalıyor daha sonra tepki giderek çoğalıyor.” (Ö10)

Tartışma ve Sonuç

Yapılan görüşmelerde katılımcıların sınıfta en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışların sırasıyla; öğrencilerin kendi aralarında veya söz almadan konuşmaları, sözle ya da hareketlerle arkadaşlarını rahatsız etmeleri, derste başka şeylerle ilgilenmeleri ve ders dışı etkinlikler yapmaları, gereksiz yere soru sormaları, sınıf içerisinde gezinmeleri, ödev yapmamaları, verilen görevi yerine getirmemeleri ve sürekli yer değiştirmeleri olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular Kazak ve Koyuncu (2021) tarafından ortaokul öğrencilerine yönelik yürütülen araştırma bulguları ile tutarlı bulunmuştur. Araştırmacılar 14 öğretmenle yaptıkları görüşmeler neticesinde istenmeyen öğrenci davranışlarını “dersin huzurunu bozma, derse hazırlanmama, derste uyuma, dikkati dağıtma, saygısız davranışlar, arkadaşlarla kavga etme, kurallara uymama ve derse geç gelme” olarak tespit ettiklerini bildirmişlerdir.

Öte yandan bu çalışmada istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında ilgili dersin önemli rol oynayabileceği görülmüştür. Buna göre sırası ile Beden Eğitimi (Ö7), Müzik (Ö8), Görsel Sanatlar (Ö9) ve Bilişim (Ö6) derslerinde katılımcıların istenmeyen davranışları daha az bildirdiği; bunun yanında Matematik (Ö2), Türkçe (Ö1), Fen Bilgisi (Ö3), Sosyal Bilgiler (Ö4) gibi temel derslerde katılımcıların istenmeyen davranışları daha çok bildirdiği görülmüştür. Bu sonuçlara dayanarak, öğretmenlere, istenmeyen davranışları azaltmak için ders içeriği ve öğretim yöntemlerini gözden geçirmeleri önerilebilir. Bu anlamda öğretmenlerin öğrencilerin ilgisini çekmek için çeşitli etkinlikler ve teknikler kullanmaları, öğrencilerle etkili iletişim kurmaları ve öğrencilerin sorumluluklarını

artırmaları önemli görülmelidir. Ayrıca, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasının farklı nedenleri olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Katılımcılara göre istenmeyen davranışlar en çok sırasıyla; dersin başında, öğrencinin derse karşı ilgisi ve beklentisi olmadığı, öğretmenin çok yumuşak davrandığı, öğrencinin derse hazırlıksız geldiği, sınıfın fiziki ortamının uygun olmadığı ve öğrencinin arkadaşlarıyla tartıştığı zamanlarda ortaya çıkmaktadır. Bu bulgular, istenmeyen davranışların belirli durumlar ve ortamlarla ilişkili olduğunu göstermekte ve bu yönü ile ilgi alan yazın bulguları ile örtüşmektedir (Bayar ve Kerns, 2015). Öğretmenlerin söz konusu durumlarda daha dikkatli olmaları ve uygun önlemleri almaları önemli görülmelidir. Örneğin, dersin başında öğrencilerin ilgisini çekecek bir etkinlik yapmak veya derse hazırlıklı olmalarını sağlamak, istenmeyen davranışların azalmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, sınıfın fiziksel düzenlemesi ve sınıf ortamındaki iletişim durumu da istenmeyen davranışları etkileyebilir. Bu nedenle öğretmenler bu faktörlere dikkat etmelidir.

Katılımcıların istenmeyen davranışlara karşı en çok kullandıkları yöntemler sırasıyla; sözlü uyarı yapmak, farklı etkinlik ve tekniklerle dersi işlemek, davranışı görmezden gelmek, öğrencinin yerini değiştirmek, öğrenciyle konuşmak, öğrencinin ailesiyle görüşmek, öğrenciye sorumluluk vermek, ödül yöntemini kullanmak, ses tonunu yükseltmek olduğu görülmektedir. Bu bulgular, öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla başa çıkmak için çeşitli stratejiler kullandığını göstermektedir. Söz konusu bulgular alan yazında yer alan benzer araştırmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir (Teyfur, 2015). Sözlü uyarılar, öğrencilere davranışlarının uygun olmadığını belirtmek için etkili bir araç olabilir. Farklı etkinlik ve tekniklerle dersi işlemek, öğrencilerin ilgisini çekmek ve aktif katılımlarını teşvik etmek için önemlidir. Davranışı görmezden gelmek veya öğrencinin yerini değiştirmek ise sınıfın düzenini sağlamak için kullanılan yöntemler arasındadır. Öğrenciyle iletişim kurmak, öğretmenin öğrencinin durumunu anlamasına ve çözüm bulmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, öğrencinin ailesiyle iletişim kurmak ve öğrenciye sorumluluk vermek, öğrencinin davranışını düzeltmesi için ek destek sağlayabilir. Ödül yöntemleri ve ses tonunun yükseltilmesi gibi yöntemler de istenmeyen davranışları etkilemede kullanılan stratejiler arasında gösterilebilir.

Araştırma bulgularına göre katılımcıların kullandıkları müdahale yaklaşımları sonucunda öğrencilerde gözlemlenen değişiklikler farklılık gösterebilmektedir. Bu tepkiler öğrenci üzerinde olumlu ve olumsuz olmak üzere iki şekilde sınıflandırılabilir. Katılımcıların çoğunluğu davranışın sönmesi durumunun öğrenciden öğrenciye farklılık gösterdiğini ve davranışın önce durduğunu ancak sonradan tekrar ortaya çıktığını belirttiği görülmüştür. Birkaç katılımcı ise kullandıkları yöntemin olumlu sonuç verdiğini söylemiştir. Bu bulgular ilgili alan yazın bulguları ile

örtüşmektedir (Kazak ve Koyuncu, 2021). Söz konusu bulgular öğretmenlerin kullandıkları yaklaşımların öğrenciler üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin olumlu ve destekleyici bir ortamda daha olumlu tepkiler verme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Araştırma bulgularından hareketle öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını ve farklılıklarını anlamak, onlara destek sağlamak ve motivasyonlarını artırmak için çeşitli stratejiler kullanmaları önemlidir. Öğrenci-öğretmen ilişkisinin güvene dayalı olduğu bir ortamda, istenmeyen davranışların azalabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akçadağ, T (2012). Sorunlu Davranışların Yönetimi. H. Kıran (Ed), Etkili Sınıf Yönetimi İçinde (s. 269-302). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arabacı, İ. B (2005). Öğretme-Öğrenme Sürecine Öğrencilerin Katılımı ve Sınıfta Demokrasi, Çağdaş Eğitim Dergisi. 316, 21-27.
- Armağan, R (2010). Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlarla Başa Çıkma Becerileri ve Özel Bir İlköğretim Okulunda Yapılan Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, A (2017). Sınıf Yönetimi (17. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aymaz, Ü. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve kullandıkları başa çıkma yöntemleri.* (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Başar, H (2016), Sınıf Yönetimi, Ankara, Anı Yayınevi.
- Bayar, A., & Kerns, J. H. (2015). Undesired behaviors faced in classroom by physics teachers in high schools. *International Journal of Physics and Chemistry Education*, 7(1), 37-45.
- Burden, P. R (1995). Classroom Management And Discipline: Methods To Facilitate Cooperation And Instruction. Usa, Ny: Lonfman Publishers.
- Cangelosi, J. S (2016). Sınıf Yönetimi Stratejileri (R. Hoş ve M. Toprak, Çev.)Ankara: Nobel.
- Celep, C (2004). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini.* Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çalışkan Ülkü, E., ve Demir, M. K (2013). Kitle İletişim Araçlarının Öğrencilerin Sınıf İçi Davranışlarına Etkisi.
- Creswell, J.W. (2021). Nitel araştırma yöntemleri- Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. (Çev.: M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çelik, Vehbi. Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003).
- Dağlı, A. ve Baysal, N (2011). İlköğretim 2. Kademedeki Görevli Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına ve Bunların Çözüm Yollarına İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (38), 61-78.
- Demirtaş, H (2009)Sınıf Yönetiminin Temelleri. Kıran, H (Ed.). Etkili Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık
- Dreikurs ve diğerleri (1982). *Maintaining Sanity in the Classroom*: New York: Harper and Row
- Erden, M (2008). Sınıf Yönetimi, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Gündoğdu, S (2013). Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri ve Bu Davranışlara Karşı Uyguladıkları Stratejiler. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gündüz, Y (2011). Okul ve Sınıf Yönetimi İlişkileri. Yusuf İnanlı (Ed.), Sınıf Yönetimi İçinde (ss. 70-95). Adana: Karahan Kitabevi.

- Karip, E (2002). Sınıf Yönetimi (2. Basım), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kazak, E., & Koyuncu, V. (2021). Undesired student behaviors, the effects of these behaviors and teachers' coping methods. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(2), 637-659. <https://doi.org/10.18039/ajesi.815506>
- Korkmaz, İ (2009). İstenmeyen Davranışların Önlenmesi. Z. Kaya (Ed), Sınıf Yönetimi İçinde (s. 289-311). Ankara: Pegem Akademi.
- Kounin, J. (1977). Discipline and Group Management in Classrooms. New York: Holt, Rinehart ve Winston.
- Kuykendall, J (1996). Is Gun Play Okfor Kıds? Education Digest. V. 61, Issue 5, P. 12, 3p, 1bw
- Küçükahmet, L (Ed.) (2015). Eğitim Bilimlerine Giriş. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Lemlech, J. K (1998). Classroom Management: Methods And Techniques For Elementary And Secondary Teachers. New York, Ny.: Longman.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Oymak, E. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları; kaynakları, sonuçları ve çözüm önerileri.* (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Özer, N., & Bozanoğlu, B. (2016). Öğretim Elemanları Tarafından Sergilenen İstenmeyen Davranışların Üniversite Öğrencilerinin Algılarına Göre Değerlendirilmesi, <http://abakus.inonu.edu.tr/>
- Öztürk, B (2007). Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi. E. Karip, (Ed), Sınıf Yönetimi İçinde (149-191). Ankara: Pegem A.
- Sarıtaş, M (2000). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama. Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar (Edt: L. Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarpkaya, R (2010). Sınıf Yönetimi. İhtiyaç Yayıncılık.
- Sharpley, (1985). Implicit rewards in the classroom. *Contemporary Educational Psychology*. 10, 349-368
- Swanborn, P. (2010). Case study research: What, Why and How?. London: Sage Publications.
- Şentürk, E (2010). İlköğretim Okullarında Sınıf İçinde Gözlenen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Tertemiz, N (2003), Sınıf Yönetimi ve Disiplin, L. Küçükahmet (Edt), Sınıf Yönetimi, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Terzi, A. R (2002). Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları, *Milli Eğitim Dergisi*.
- Teyfur, M. (2015). Undesirable Student Behaviours Encountered by Primary School Teachers and Solution Proposals. *Educational Research and Reviews*, 10(17), 2422-2432.
- Yiğit, B (2010). Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışının Yönetimi. M. Şişman ve S. Turan (Ed), Sınıf Yönetimi İçinde (s. 78-93). Ankara: Pegem Akademi.
- Yüksel, A. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EK. 1. Görüşme Formu

Araştırma Konusu:

Öğrencilerde İstenmeyen Davranışlar ve Bu Davranışları Engelleme Yaklaşımları

Görüşmenin:

Yeri:

Tarih ve saati:

Görüşülen Kişinin:

Cinsiyeti:

Yaşı:

Branşı:

Kıdemi:

Giriş:

Merhaba,

Öğrencilerde istenmeyen davranışlar ve bunları engelleme yaklaşımları ile ilgili bir araştırma yürütmekteyim. Bu konu ile ilgili görüşlerinizi ve beklentilerinizi öğrenmek istiyorum. Yaptığımız görüşme ve kişisel bilgileriniz kesinlikle başkalarıyla paylaşılmayacaktır.

Görüşme Soruları

1. Öğrencileriniz ne gibi olumsuz davranışlar sergiliyor?
2. Sınıf içerisinde gözlemlediğiniz istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
3. İstenmeyen davranışlar hangi ortamlarda ortaya çıkıyor?
4. Öğrencilerinizde istenmeyen davranışlar daha çok hangi şartlarda ortaya çıkıyor?
5. İstenmeyen davranışların önüne geçmede sizce başarılı yöntemler nelerdir?
6. İstenmeyen davranışları engellemek için neler yapıyorsunuz; hangi yaklaşımları uyguluyorsunuz?
7. Öğrencinin sizin yaklaşımınıza karşı tepkisi ne oluyor?
8. İstenmeyen öğrenci davranışlarının önüne geçmek için kullanılan yöntemlere verilen tepkiler farklılık gösteriyor mu?